

15254

pe

EESTI SORDIPARANDUSE SELTSI TEATED NR. 22

Tunnustatud seemnevilja tagavarad ja hinnad 1936. a. kevadel

18291028

R. TAMM, - *pe*

E. Sordiparanduse Seltsi sekretär

Äratrükk nädalikirjast „Majandusteated” nr. 8, 9, 10

TALLINN 1936

A

534805710

Seemnevilja väljavaateid.

Möödunud suvi, alates juuni lõpust ja sügis olid teatavasti sademeterikkad. Vihma sadas nii palju ja nii sageli, et raske oli vilja põllult kuivalt koristada. See ei jätnud avaldamata mõju tänavusele seemneviljale, kõigepealt küll seemnevilja välimusele. Kuid ka seemnete idanevust on sademed mõjutanud.

Teisest küljest aga kahjustas seemnesaake taimekasvu algul valitsev põud, mis oli eriti tunduvas Põhja-Eestis. Põuale seltsis rootsikärbse hävitustöö peamiselt kaera- ja odrapõldudel. Rootsikärbse mõju viljasaakidele võis jälgida paiguti kogu maal. Põhja-Eestis aga sagedamini ja suuremal määral kui Lõuna-Eestis. Pealegi oli Põhja-Eestis põua tõttu viljade võrsumine takistatud, mistõttu rootsikärbse hävitustöö peases enam mõjule. Seetõttu olid seemnesaagid Põhja- ja Edela-Eestis madalamad kui mujal ja kõiguvad, näiteks, suinisul Saare- ja Harjumaal 800 kg ümber ha-lt, kuna mõnede seemnekasvatatajate juures Lõuna-Eestis suinisisaagid ulatusid 1500—2000 kg-ni ha-lt. Põua ja rootsikärbse kahjustus ei olnud ühtlane üle maa. Liigsete sademete läbi aga kannatasid seemned igal pool alates kõige varasemaist heinaseemneist kuni viimaste herne- ja peediseemnepõldudeni hilissügisel.

Teravilja, ristikkeina ja lina alal kuulub tunnustamisele ainult väike osa olevaist seemnepõldudest. Seetõttu järgnevad andmed ei tarvitse iseloomustada nende viljade seemnekiisimust täies ulatuses. Küll aga valgustavad nad meie seemnekiisimust ses osas, mis on olnud igal aastal müügil söödaviljana meie seemneturul. Kõrsheina-, arvatud välja timut, söödajuurvilja- ja aedviljaseemnete alal aga haaravad käesolevas avaldatud andmed kogu meie seemnetagavaru vastavall aladel.

Varase aja tõttu ei ole praegu veel kuigi palju andmeid tänavuse seemne idanevuse kohta. Seemneviljanäitus algab alles 15. märtsil, mis ajaks selguvad ka seemnete külviväärtused. Küll on aga saagid juba pekstud ja seemned müügivalmis puhastatud ning proovid seemnevilja näitusele ära saadetud. Kokkutulnud proovide järgi võib tänavuse seemnevilja kohta teha juba mõningaid järeldusi. Samuti on selgunud näituse ülesandmislehtedest tänavuse tunnustatud seemne tagavarad.

Mõnelt poolt on avaldatud kartust, et võibolla tuleb tänavu jälle osta suurel määral seemet välismaalt, nagu 1928. a. vihmasse suvele järgneval hooajal. Seemneviljanäitusele saadetud proovid ja tagavarad näitavad, et seesuguseiks liialdatud kartusiks ei ole põhjust. Küll ei ole tänavu seemnevill nii ilusa välimusega, kui oleme harjunud nägema viimasel neljal-viiel aastal, kuid nii halb ta ka ei ole, et peaksime väljast vedama suurel määral sisse teravilja-, kõrsheina-, loomapeedi- ja teisi seemneid, millega meil on juba mitu aastat suudetud rahuldada siseturunõudeid. Seemne ikaldusest võib olla juttu ainult paiguti. Seesuguseile kohtadele peaks jätkuma seemet piirkondadest, kus vili kasvas parem. Võibolla oleks tänavu otstarbekas turustada kõik seemnekasvatatajate juures olev tunnustatud seemnetagavara ja tellida seemnekasvatajaile tollivabalt uus originaalseeme välismaalt.

Paljude aedviljade, loomapeedi, osalt ka põldherne- ja ristikkeinaseemne kasvatus osutus möödunud suve tingimisis küll äärmiselt raskeks. See võttis tahtmise paljudelt algajailt seemnekasvatajailt. Vanemad kogemustega seemnekasvatatajad aga võtsid tarvitusele erakordseid ettevaatusabinõusid, mistõttu nende töötulemused olid rahuldava-

mad. Nii kaeti Eesti Seemnevilja Ühise Luunja ja Jõgeva seemnekasvandusis vihma vastu tundlikumate seemnete rõugud katustega, mistõttu seeme võis korralikult järele valmida. Võib öelda, et peagu kõik aedherneseme ja osalt ka põldherneseme, mis tuleb tänavu müügile kodumaalt, oli kaetud seesuguste katustega. Selliseid katuseid vajasid tänavu küll kõik viljad, kuid eeskätt siiski sademeteõrnemad. Ka ristikuseemne ikalduse aastad jääksid palju harvemaiks, kui kõik seemnekasvatajad võtaksid tarvitu-sele seesugused katused.

Teraviljaseemnepõllud vajasisid vihmade tõttu erilist hoolt. Nisu tunneme kui kõige hõlpsamini kasvaminevat vilja. Sellest võiks järeldada, et just nisu on tänavu kõige halvem. Kuid tegelikult on olukord vastupidi. Päril rahuldava välimusega ja loodetavasti ka rahuldava idanevusega nisu on tänavu küllaldaselt. Teades, et nisu on õrn taim sademete suhtes, oldi tema koristamisel tänavu erakorraliselt hoolas. Otse põlavikulise kiiruga võis näha tänavu nisu veetavat otse koristamiselt masinasse. Hakid ja rõugud tehti erakorralise hoolsusega. Erakorraline hool ei jäänud tulemusteta. Nisuseemne poolest oleme varustatud. Kuigi nisupõlde tunnustati ligi $\frac{1}{3}$ võrra vähem kui eelmisel aastal (1935. a. tunnustati neid 192 ha, 1934. a. 268 ha), siiski on tänavuse seemneviljanäituse müügitagavarad kaks korda suuremad eelmisest aastast. Nii pakuvad seemnekasvatajad, peamiselt E.S.Ü. seemnekasvandused ja riigimõisad, tänavu müügiks tunnustatud diamant nisuseemet 92 000 kg eelmise aasta 45 000 kg vastu. Kitšeneri lähed näituse kaudu müügile 2 200 kg. Eesti Seemnevilja Ühisus ja riigimõisad jätsid oma parema idanevusega ja puhtamad nisupartiid seemnemüügi hooajaks, ega müütnud neid sügisel veskitele nagu eelmisel aastal. Nii ei ole tänavuse seemneviljanäituse andmeil karta puudust nisuseemnest ka siis, kui nõudmine peaks suurenema. Arvatavasti oldi nisuga sama ettenägelik ja hoolas ka mujal, mispärast väga suurt nõudmist ei peaks tekkima. Kuigi nisus on tänavu enam kasvanud teri ja ilma järelvalmimata tuli pekstes hiljem sortida välja rohkesti koprakuivanud teri, on nisu üldiselt rahuldav nii leiva- kui seemneviljana.

Halvem seisukord on kaera ja odra-ga. Kaera vastu oldi hooletum ja kaer kan-

natas seetõttu tänavu kõige enam. Päril laitmata välimusega kaera tänavu ei saadudki. Kõik kaeraproovid olid kannatanud vihma all, mistõttu nad olid tuhmid ja hallid. Oder on küll värvilt parem, kuid terad on kõhnad ja kerged. Sellest hoolimata on seemnekasvatajad tunnustatud otra hoidnud müügiks suuremal määral kui eelmisel aastal. Nii pakutakse tänavu seemneviljanäituse kaudu müügiks kõiki odrasorte kokku 60 000 kg, eelmisel aastal 32 000 kg. Riigimõisadel on tänavu tunnustatud odraseemet vähe. Nii on tänavu müügitähtsusest kogusest ainult 4000 kg Kehra riigimõisast, ülejäänud 56 000 kg on E.S.Ü. seemnekasvandusist. Müügile läheb 22 000 kg kuldotra, 31 000 kg Jõgeva 453 ja 6 500 kg Luunja maaotra. Tunnustatud kaerasorte pakutakse tänavu müügiks 60 000 kg eelmise aasta 88 000 kg vastu. Sellest on ca 10 000 kg Kehra varast kaera peamiselt riigimõisadest, millele lisaks Tähtvere riigimõis pakub müüa veel 10 000 kg 1934. a. lõikusest. Kehra saagirikast kaera on müüa 6000 kg, mis on peamiselt orig.-seeme Kehra riigimõisast. Kullavilja pakutakse 9000 kg ja eisenschmidtli lipukaera 8000 kg. E.S.Ü. Luunja seemnekasvandusest. Võitu on müügil 25 000 kg E.S.Ü. Luunja, Jõgeva ja Sandla seemnekasvandusest. Esimest korda üle hulga aja ilmub tänavu turule jälle Jõgeva roostekindlam kaer, mida pakutakse 3000 kg Jõgeva Seemnekasvandusest. On võimalik, et nõrga idanevuse tõttu mõned partiid langevad näituselt hiljem välja ja tagavarad vähenevad. Halva välimuse kõrval on tänavune teravili ka väga kerge kaaluga, eriti kõlused tunduvad kaer ja oder, hoolimata sellest, et neid on tublisti sortitud.

Põldhernes äpardus sademete tõttu tänavu väga laialdaselt. Tihti võis saada ainult oma seemet ja sedagi käsitsi korjates. Vihmad pikendasid ka hernekasvu, mistõttu hilisema valmimisega condordia hernel oli eriti raske saada korralikult kätte. Kuid ka varane ekspress riknes vihma tõttu. Nii on ekspress-hernel tänavu näitusel ainult kolmelt seemnekasvatajalt seemnetagavaraga kokku umbes 3100 kg. Eelmisel aastal esines ekspress-hernega 12 seemnekasvatajat 28 000 kg suuruse seemnetagavaraga. Concordiat on tänavu näitusel müüa ainult vähe üle 1200 kg kolmelt seemnekasvatajalt eelmise aasta 7200 kg vastu samuti kolmelt

seemnekasvatavalt. Möödunud aastal aga jäi palju hernest müümata, mis tänavu leiab turu nii seemne- kui söögihernena.

Linaseemne hulgas on tänavu rohkesti vihmast rikutud seemneid, mistõttu seemnekasvatajaist saatsid näitusele seemet õige vähesed, kuigi seemnepõlde tunnustati möödunud suvel laialdasemalt kui kunagi varem. Väikesel määral, ca 400 kg, tuleb näitusele müügile ka kanepiseemet.

Ristikuseeme on meil suurimaks heinaseemne kaubanduslikuks artikliks. Raske on aga määrata täpsamalt meie ristikuseemne müügiksminevat tarvidust, sest palju seemet käib kohapeal käest kätte. Arvestades kogust, mis tavaliselt turustatakse seemne-ärde kaudu, võiks oletada meie tänavust punaseristikuseemne tarvidust müügiks 120 000 kg. Osa sellest katab möödunud aasta ülejääk, osa loodetakse osta kokku siseturul. Arvestades aga ristikuseemnekasvatuse raskusi möödunud aastal võib oletada, et kodumaalt ei saa kokku tänavu vajalikku kogust. Kuid ka väljast on raske saada seemet. Meie harilik ristikuseemne varustaja Läti ostab tänavu ise punaseristikuseemet Leedust. Rootsist on võimalik seda saada, kuid sealne seeme, olgugi kõrge kvaliteediga, on hinnalt kallis. Nii on praegu veel raske öelda, milliseks kujuneb seisund tänavu punaseristikuseemnega. Kindel on, et seemet tuleb väljast tuua sisse. Kodumaalt päritolev ristikuseeme omab tänavu täiesti vihmade aasta värvi. Seemne hulgas on palju pruuni kiprunud seemet, mille idanevus on kahtlane. Paremaid, mõningaid isegi täiesti laitmata proove, on Lääne-Eestist ja saartelt. Kõik ülesandmislehed ei ole veel saadetud, mispärast seemnetagavarad on veel selgumata. Esialgsete andmete järgi tuleb tänavu seemneviljanäituse kaudu müügile umb. 1500—2000 kg punase-, 2500—3000 kg rootsi- ja 800 kg valgeristikuseemet. Pealeselle mõni tuhat kg kodumaalt kokkuostetud punase- ja rootsiristikuseemet seemnekauba osakonnas. Paiguti hävitas vihm ristikuseemnesaagi täiesti. Kus saadigi seemneheina vedada sisse enamvähem kuivalt, on seeme ikkagi halvema välimusega kui möödunud aastal, mispärast ostjal tuleb olla ettevaatlik seemne idanemise küsimuses.

Rootsiristikuseemne tarvitus on meil alati olnud väga kõikum. Möödunud aastal turustati seeme-ärde kaudu ca 6000—8000

kg, mõnel aastal varemait aga ka 20 000 kg. Tänavu müügiksoletatav seemnetarvidus arvatakse rootsiristikul umbes 15 000 kg, mis loodetakse katta möödunud aasta ülejääkidega ja siseturul kokkuostetava seemnega. Kuna aga rootsiristikute hind on tänavu langenud, võib seemet minna rohkem ka punaseristikute arvel. Valgeristikuseemne tarvitus arvatakse olevat 1 500 kg, mis kaetakse arvatavasti kodumaise seemnega, möödunud aasta ülejääkidega ja väiksemal määral ka välismaalt tellitava seemnega.

Kõrsheinaseemned on tänavu samuti kannatanud vihma all. Kõrsheinaseemnevihud säälisid tänavu rõukudes paremini kui hakkides. Hakkid ei jõudnud vihmahoogude vahel kuivada ja vihud seest läksid hallitama. Rõugu redelitele laotatult aga olid vihkude ladvad vihma eest kaitstud, mistõttu sealt saadi paremat seemet. Üldiselt ei ole ka kõrsheinaseemne välimus tänavu kuigi ilus. Seemned on ilmselt vihmast rikutud ja paljud proovid omavad läpastunud lõhna. Esijoones tulebki hinnata kõrsheinaseemne väärtust tänavu lõhna järgi. Kõrsheinaseemne nagunii hallile välimusele ei ole sademed jätnud nii silmatorkavaid jälgi kui, näit. teraviljaseemnele. Sademeist tingitud pisut tuhmim ja luitunum välimus on märgatav alles harjunud silmale. Hinnates seemet lõhna järgi reedab aga läpastunud lõhn seemne vea kergesti. Lõhn saab kergesti märgatavaks siis, kui seemnele hingata suust sooja niisket õhku. Läpastunud lõhnaga seemned on kahtlase idanevusega. Timuti-seemnel on juba välimuse järgi vihmast tingitud vead kergesti märgatavad. Harilikult heledavärviline timutiseemne kest muutub vihmast rikutult tumedavärviliseks, määrdunuks, mistõttu esimesel pilgul näib, nagu sisaldaks seeme rohkesti söklata seemneid. Teisel kõrsheinaseemnetel aga on vihmarikked silmale raskemini märgatavad, mispärast neid tuleb hinnata lõhna järgi. Suuremal osal kõrsheinaliikidel on tänavu seemnetagavarad suuremad kui eelmisel aastal. Kuna kõrsheinaseemnepõllud kuuluvad peagu kõik tunnustamisele, vastavad järgnevad andmed ühtlasi ka kogu meie kõrsheinaseemne tagavaradele, millest väljaspool ei ole nimetamisväärsed seemnetagavarad. Erandiks on timutiseeme, mida peale tunnustatud seemne võetakse kaunis suurel määral ka harilikudelt põlheinaväljadelt ja põldheinale

järgneva rukki seest. Kui palju tunnustatud seemnetest sademete rikete tõttu näituselt välja langevad ei ole veel teada. Esiagsete andmete järgi on tänavused tunnustatud kõrsheinaseemne tagavarad suuremal osal liikidel küllaldased meie seemneviljaturu varustamiseks. Tunnustatud timutiseemne tagavaru on eelmise aasta ulatuses ca 9600 kg, mis on peamiselt Jõgeva 54. Sellest on 3800 kg meie suurimalt timutiseemnekasvatajalt E.S.Ü. Jõgeva seemnekasvanduselt. Ülejäänud osa koosneb väiksemaid partiidest kokku 18 seemnekasvatajalt. Kohalikku timutiseemet ei esine tänavu näitusel üldse. Kuuldavasti pakutavat aga kohalikku, hari-likku talu timutiseemet tänavu õige rohkel arvil. Kogu müügileminevast timutiseemnest, mis on ca 30 000 kg, moodustab tunnustatud seemne seega ligi ühe kolmandiku. Timutiseemne ostmisega on ärid tänavu tagasihoidlikud. Möödunud aastal jäi seemet õige palju müümata. Lähimüük osutus aga õige väikeseks, mispärast uusi tagavarasid ei soetata enne, kui vanad hakkavad vähenema.

Pärisaruheinaseemet pakutakse tänavu tunnustatud põldudelt üksi 10 100 kg eelmise aasta 4500 kg vastu. Eelmisel aastal aga läks müügile ka suuri ülejääke eelmisist lõikusist. Kui ei ole näha ette suurenevat nõudmist pärisaruheinaseemne järele, viimasel ajal tehtud maaparanduste arvel, siis on oletatav seemnetarvidus — 10 000 kg — kaetud tunnustatud seemnega. Keraheinaseemet läheb meil igal aastal 3500—4000 kg. Umbes sama suur on ka möödunud aasta lõikusest saadud tunnustatud keraheinaseemne tagavara ja nimelt 3800 kg eelmise aasta 1069 kg vastu. Seega on keraheinaseemne tagavara tänavu kolmekordne, võrreldes eelmise aastaga. Keraheinaseemet on senini ikka väikesel arvil toodud sisse. Tänavu selleks ei ole enam vajadust.

Aasnurmiku- ja hilisnurmiku-seemet on tänavu tunduvalt enam kui eelmisel aastal. Et aga ka hinnad langenud, võib loota suurenevat nõudmist, mispärast ka tänavu need seemned lõpevad arvatavasti. Mõni aasta tagasi ulatus aasnurmikuseemne tagavara üle 2000 kg, müügitarvidus oli ca 1000 kg. Möödunud aasta lõikusest saadi aasnurmikuseemet 800 kg, millest umbes 600 kg on esitatud näitusel, eelmisel aastal 350 kg. Kuuldavasti on tänavu tellitud mõnisada kg aasnurmikuseemet ka välismaalt.

Põllumehed nõudku ja ostku aga kindlasti ainult kodumaist seemet, sest välismaine on meie oludes kahtlase väärtusega. Hilisnurmikuseemet on tänavu müügiks 600 kg, millest suurem ei ole olnud ka seemnete läbimüük seniseil kogemusil. Suuremaid partiid hilisnurmiku- ja aasnurmikuseemnest on loota alles tuleval aastal, kui saadakse lõikus 1935. a. külvatud suuremaid põidudest.

Punase aruheinaseemne tagavara on tänavu väike, ainult 730 kg, mis kõik on esitatud näitusel. Eelmise aasta saak oli 2700 kg. Siseturutarvidus on aga kõikunud 600—700 kg ümber. Juba paar viimast aastat kestnud punase aruheinaseemne ekspordi võimalus lahendas pinevuse punase aruheinaseemne turul. Aasta-aastalt oli jäänud müümata ikka suuremad tagavarad, kuni möödunud talveks tagavara oli suurenenud 5000 kg. Tänavuseks on kõik ülearused tagavarad eksporditud ja seemet jätkub siseturutarviduseks.

Ohtetuluste seemet on tänavu müügil 850 kg, eelmisel aastal 1 264 kg. Müügiksminev seemnekogus aga on kõikunud 200—500 kg vahel. Nii tuleb ka tänavu ohtetulusteseemnest arvatavasti ülejääke, mida tuleb pakkuda mujale.

Aasrebasesabaseemet on samuti tarvitatud võrdlemisi vähe. Lähimüük on kõikunud 200—500 kg vahel. Senini, kui aasrebasesabaseemet kasvatati kodumaal, jäi seemet ikka üle. Nende ülejääkide välja-veoks avanes võimalus möödunud aastal. Kuna aga uusi seemnepõlde ei olnud külvatud, ei tule aasrebasesabaseemet tänavu kodumaalt müügile.

Üle mitme aasta on tänavu jälle müügil kodumaal aretatud ja kasvatatud inglise raiheinaseemet, mida saadi möödunud aasta lõikusest 460 kg. Inglise raiheinaseemne tarvitus on aga meil võrdlemisi suur — 700—1000 kg, mis läheb peamiselt ilumurudesse. Selleks on igal aastal seemet välismaalt toodud sisse ja tuuakse ka tänavu mõnisada kg.

Meie seemnetarvitaja seisukohalt vähemtähtsast heinataimede seemneist on tänavu müügil beckmannia seemet 127 kg ja kasteheinaseemet 195 kg. Nende tarvitus on koguni väike — ca 50 kg.

Söödajuurviljaseemneid on tänavusel seemneturul samasugusel kogusel kui möödunud aastal. Nii pakutakse kõikide sööda-

juurviljade tunnustatud seemet tänavu seemnekasvatatajate poolt müügiks ümmarguselt 23 600 kg, eelmisel aastal 23 300 kg. Arvatav seemnetarvidus müügiks aga on umbes 34 000 kg. Puudujääk on peamiselt söödanaeri ja söödakaali, väiksemal määral ka söödapor-gandi arvel.

Söödapeediseemet jätkub turu-nõuete rahuldamiseks. Kuigi söödapeedile ei olnud sademeterikas suvi soodus ja saagid olid poole väiksemad kui eelmisel aastal, on kasvupinna suurenemise tõttu müügiksminev söödapeediseemne tagavara tänavu ainult pisut väiksem eelmise aasta tagavarast. Nii pakutakse tänavu söödapeediseemet kõikide seemnekasvatatajate poolt 20 700 kg, eelmisel aastal 21 050 kg, kusjuures seemnetarvitus umb. 20 000 kg — on kaetud täielikult kodu-maise seemnega.

Söödanaeri, peamiselt östersundomi seemet on tänavu müügiks 2400 kg, eelmisel aastal 17 777 kg. Meie turg aga tarvitab söödanaeriseemet umb. 11 000 kg, seega on söödanaeriseemne kasvatus laiendamiseks veel häid võimalusi. Kõige enam nõuab meie turg östersundomi seemet, umbes 6 500 kg. Östersundomile järgneb bortfeld 4 000 kg. Teisi sorte — tankaid, greystone, eesti naeris ja münchen kokku 500 kg. Kodumaa seemnekasvatatajad toodavad sellest östersundomi ligi 1 500 kg, bortfeldi 250 kg ja teisi sorte kokku 600 kg.

Söödakaali bangholmi seemet on tänavu müügiks 600 kg, eelmisel aastal 500 kg. Oletatav seemnetarvidus on aga 2 000 kg. Söödakaal annab hea seemnesaagi tavaliselt just vihmasel suvel. Nii saadigi möödunud aastal Putkastes rekordne söödakaaliseemne-saak — 1 141 kg ha-lt. Väiksemal määral, 195 kg, pakutakse müügiks ka söödapor-gandi- ja nimelt championi-seemet. Söödaporgandiseemet aga vajatakse 1200 kg. Valdav osa söödajuurviljaseemneist — 22 300 kg — tuleb müügile Eesti Seemnevilja Ühiseuse seemnekasvandusist.

Aedviljaseemne kasvatusele valmistab vihmane suvi suuri raskusi. Oli võimatu, näit., saada turgioaseemet Jõgeval ja Luunjas, kus äpardusid suuremad turgioaseemnepõllud. Kaks näituseie saadetud turgioaseemneproovi 500 kg seemnetaga-varaga on kasvanud, üks Sandlas Saaremaal, teine Keilas Niitväljal. Aedhernesest on halbade kasvutingimuste tõttu tänavu ko-

dumaalt ilmunud vähem müügile kui eel-misel aastal. Tänavu on müügiks kõiki aedhernesorte kokku 3 470 kg, eelmisel aastal 4 462 kg. Aedhernesemne oletatav tarvitus on aga 2900—3000 kg. Kuna ka eelmisest aastast jäi tänavuseks ülejääke, tuleb arves-tada ka tänavu aedherne ülejääki, mis arvat-kase ulatuvat kuni 2500 kg. Kõige rohkem kasvatatakse meil non plus ultra hernes-t, mille seemet on möödunud aasta lõikusest tunnustatud põldudelt 2 012 kg. Oletatav tu-rutarvitus aga on 1000 kg. Teisi aedherne-sorte on möödunud aasta lõikusest näituse andmeil 1 456 kg. Oletatav tarvitus müügiks 1 500 kg. Kuna aga turule lähevad ka üle-jäägid eelmisest aastast, mil hernekasv oli hea, tuleb arvestada ülejääke ka teistest aedhernesortidest. Möödunud aastal võidi juba eksportida 1 000 kg non plus ultra her-nest. Arvatavasti leitakse ka tänavusile üle-jääkidele müügi võimalusi väliseturul. Aedher-neseemet kasvatavad E.S.Ü. kõrval väikse-mal hulgal ka mõned väiksemad seemnekas-vatatajad. Teised aedviljaseemned on aga kõik kasvatatud E.S.Ü. seemnekasvandusis. Neist on müügiks söögijuurviljadest kaali-, porgandi- ja peediseemet 480 kg, eelmisel aastal 375 kg. Tarvitus aga nende seemnete järele oleks — peeti 850 kg, porgandit 1 100 kg ja kaalikat 300 kg — kokku 2 250 kg. Hõlpsam neist on kasvatada kaaliseemet, mida kasvatataksegi tarvitusel ulatuses 375 kg. Teiste kasvatamisel aga on meil kliima-lisi raskusi, misparast seemet tuleb tuua väljast. Teistest aedviljadest kasvatatakse meil peakapsaseemet, müügitagavaraga möö-dunud aasta lõikusest 177 kg, eelmisel aastal 304 kg, turutarvitus ulatub 400 kg. Siguri-seemet tuleb müügile möödunud aasta lõiku-sest 600 kg, tarvitus 500 kg, seega 100 kg ülejääki. Turutarvitusel katavad ka üksikud spinatisordid, mida on möödunud aasta lõi-kusest kokku 193 kg. Kogu spinatiseemne-tarvitus kõikidest sortidest on aga 240 kg. Mustjuureseemet on külluses, möödunud a. lõikusest 120 kg, turul aga müüakse läbi kõigest 20 kg. Võrreldes eelmise aastaga on aedviljaseemnekasvatus hoolimata ras-kest aastast enamasti suurenenud. Suure-mal kogusel on tänavusel näituse köömne-seemet — 5260 kg ja tänavu esimest korda ka saiamooniseemet 145 kg, mis aga seem-nena arvesse ei tule, kuna neid kasvatatakse tööstuslikuks otstarbeks

Seemnepõldude tunnustamine.

Eesti Sordiparanduse Seltsi poolt vaadati läbi 1935. a. 64 seemnekasvataja juures 290 mitmesugust seemnepõldu kokku 988,09 ha (1008,8 ha.). Sulgudes eelmise aasta arvud. Sellest osutus vastuvõetavaks 757,12 ha (767,47) ehk 77%, kuna mitmesuguseil põhjusil jäi tunnustamata 230,97 ha (241,33).

Tunnustamisest võtsid osa vastavalt erialadele moodustatud alamkomisjonides J. Aamisepp, H. Kotkas, mag. A. Käsebier, dr. E. Lepik, J. Mets, dr. A. Miljan, M. Pill, H. Steinhaus, O. Vabamets. Artikli autor võttis osa ühtlustajana kõikidest komisjonidest. Tunnustamisel püüti käia läbi võimalikult kõik ülesantud seemnepõllud, milliseid leidis kõigis maades peale Petserimaa. Üksikud komisjoniliikumise teedest kauge- malasuvad väiksemad alla 1 ha seemnepõllud tulid siiski jätta üle vaatamata, kuna sõit sinna osutus liiga kulukaks.

Seemnepõldude tunnustamisi 1935. a.

	Tunnusta- tud ha	Tunnusta- mata jäetud ha	Kokku üle- vaadatud ha
RUKIS	130,55	23,40	153,95
Sangaste	112,31	23,40	135,71
Jõgeva Petkas	16,96	—	16,96
Jõgeva suirukis	1,28	—	1,28
TALINISU	19,25	65,82	85,07
Luunja (Sangaste)	15,75	65,82	81,57
Kuusiku 75	2,50	—	2,50
Ümarik	1,00	—	1,00
SUINISU	151,69	35,00	186,69
Diamant	134,69	35,00	169,69
Kitsener	17,00	—	17,00
KAHETAHUL. ODER	87,64	75,90	163,54
Jõgeva 453	28,59	14,00	42,59
Kuld	59,05	56,90	115,95
Danubia	—	5,00	5,00
NELJATAH. ODER	20,41	5,0	25,41
Rathlefi	4,20	5,0	9,20
Jõgeva 19	2,00	—	2,00
Luunja maaoder	14,21	—	14,21
KAER	141,09	17,09	158,18
Kehra saagirikas	23,99	—	23,99
„ varane	30,74	7,0	37,74
Kehra tangu	4,25	—	4,25
Võit	45,31	10,09	55,40
Kullavihm	13,26	—	13,26
Findling	4,60	—	4,60
Jõgeva roostekindlam	8,00	—	8,00
Eisenschmidtli lipu	10,94	—	10,94
PÕLDKAUNVILI	14,25	—	14,25
hernes concordia	4,30	—	4,30

	Tunnusta- tud ha	Tunnusta- mata jäetud ha	Kokku üle- vaadatud ha
hernes express	8,45	—	8,45
põlduba kohalik	1,50	—	1,50
KIUDTAIMED	4,98	—	4,98
Lina	3,48	—	3,48
Kanep	1,50	—	1,50
MUID PÕLDTAIMI	5,43	0,75	6,18
Tatar	1,00	—	1,00
Köömen	4,23	0,75	4,98
Saiamoon	0,20	—	0,20
LIBLIKOLELISED			
HEINTAIMED	38,69	1,0	39,69
Punane ristik	14,19	1,0	15,19
Rootsi ristik	17,10	—	17,10
Valge ristik	5,40	—	5,40
Rootsi + pun. ristik	2,00	—	2,00
KÖRSHEINAD	110,03	6,48	116,51
Timut	52,88	—	52,88
Pärisaruhein	27,27	3,00	30,27
Kerahein	16,64	1,48	18,12
Ohtetuluste	3,00	—	3,00
Visund pun. aruhein	3,30	—	3,30
Aasnurmik	4,67	—	4,67
Hilisuurmik	0,25	2,00	2,25
Ingl. raihein	0,75	—	0,75
Bekmannia	0,50	—	0,50
Kastehein	0,77	—	0,77
SÖÖDAJUURVILI	26,46	0,42	26,88
Söödapeet eckendorf	16,31	—	16,31
Söödanaeris	7,35	0,40	7,75
Söödakaal bangholm	2,20	0,02	2,40
Söödaporgand	0,60	—	0,60
AEDVILJASEEMNED	6,65	0,11	6,76
Aedhernes	2,36	0,11	2,47
Aeduba	0,50	—	0,50
Söögikaal	0,88	—	0,88
Söögiporgand	0,30	—	0,30
Söögipeet	0,25	—	0,25
Mustjuur	0,35	—	0,35
Peakapsas	0,11	—	0,11
Sigur	1,57	—	1,57
Spinat	0,27	—	0,27
Tomat	0,06	—	0,06
Kokku	757,12	230,97	988,09

Eesti Sordiparanduse Selts asus juba 1934. a. seisukohale, et kõik tunnustamisele kuuluvad seemnepõllud tulevad külvata puhtud seemnest. Seda põhjustas järjest suurenev taimehaiguste levik seemnekasvatajate juures. Igal aastal tuli jätta tunnustamata hulk nisu- ja odrapõlde mitte üksi raskeminiarstitava lendnõgipea pärast, vaid rohkesti esimes ka odra kõva nõgipead, nisu haisevat nõgipead, kaera nõgipead ja rukki kõrrenõge. Puhtimise nõue pandi kehtima esimest korda 1935. a. Juba varemmail aas-

tail said hoolsamad seemnekasvatatajad puhtimisega häid tulemusi. Kõigile seemnekasvatatajatele tehti 1935. a. kohustuslikuks puhtimine mürkaineiga, kuna puhtimine kuuma veega lendnõgipeade tõrjeks jäeti vabatahtlikuks kui puhtimisviisi, mis puudulikkude seadiste tõttu ei olnud senini veel andnud rahuldavaid tagajärgi. Mürkainetega puhtimist tarvitatakse teatavasti rukki kõrrenõde, odra kõvanõgipea, nisu haiseva nõgipea ja kaera nõgipea vastu. Nisu ja odra lendnõgipea vastu aitab aga ainult puhtimine kuuma veega. Seemnekasvatatajate juures 1935. a. teostatud puhtimine mürkainetega andis häid tulemusi. Puhtimise tagajärjel vabanesid seemnekasvatatajad suurelt osalt juba ühe aastaga nisu haisevast nõgipeast ja odra kõvast nõgipeast. Ühtegi põldu ei tulnud jätta tunnustamata nende haiguste pärast. Küll aga esines seemnekasvatatajate juures veel rohkesti odra ja nisu lendnõgipead. Nii jäeti talinisudest tunnustamata 65,82 ha 6 seemnekasvatataja juures, kusjuures tunnustamatajätmise põhjuseks oli lendnõgipeade rohkus. Diamant nisu juures oli tunnustamatajätmise põhjuseks suuremalt osalt samuti lendnõgipea, nagu odralgi. Kuldotra jäi 6 seemnekasvatataja juures tunnustamata 56,9 ha, kõik ainult lendnõgipea rohkuse pärast. See kuldoder on alles III järelkülv Svalöfist toodud orig.-kuldodrast, milles juba Rootsist tuues oli lendnõgipead 5—15 taime saja sammu kohta. Kolme aastaga on lendnõgipea selles odras levinud nii suurel määral, et 100 sammu kohta võis lugeda juba kuni 160 lendnõgipead, ja suurem osa 3 a. eest toodud orig.-seemnest põlvnevaist põldudest tuli jätta tunnustamata. Nii on seemnekasvatatajad mürkaineiga puhtides küll vabanenud odra kaetud ja nisu haisevast nõgipeast, kuid lendnõgipead on palju, mispärast kõvanõgipea tõrje kõrval tuleb hakata võitlema ka lendnõgipea vastu. Üksikud seemnekasvatatajad saavutasidki juba möödunud aastal häid tagajärgi lendnõgipea tõrje alal. Nii ehitas endale Eesti Seemnevilja Ühisuse Luunja Seemnekasvandus Ülikooli Taimehaiguste Katsejaama juhiste kohaselt kuumaveega puhtimiseadise, kus saab puhtida korraga 10 pd vilja. Ses seadises puhitud Luunja maaoder, milles eelmisel aastal oli 15% lendnõgipead, osutus kasvuajal täiesti puhtaks lendnõgi-

peast. Neid leidis hoolsal otsimisel ainult harva. Sama odra puhtimine Sõmerpalu riigimõisas piiritusvabrikus andis ka täiesti rahuldavaid tulemusi. Eelmisest aastaist aga on seemnekasvatatajail piiritusvabrikus puhtimisega halbu kogemusi. Vili kas kaotas idanevusest või nõgipead jäid sisse. Üldse vaadati läbi teraviljaseemnepõlde 772,84 ha (824,61 ha), millest tunnustati 550,63 ha (590,69 ha), kuna tunnustamata jäeti 222,21 ha (233,92 ha). Võrreldes eelmise aastaga, on teraviljapõldude tunnustamine vähenenud. Eriti suur tagasimineku on nisu- ja kaera-põldude tunnustamisel, mis on seletatav osalt huvi langusega nisu vastu, osalt puhtimise kohustuslikuks tegemisega.

Põldkaunviljadest tunnustati hernest 12,75 ha puhaskülvis. Eelmisel aastal tunnustati aga 3 korda enam — 39,28 ha. Et aga seemnekasvatatajad ei saanud kaubast lahti, külvati hernest tänavu vähem. Kiudtaimede tunnustamine toimus tänavu peamiselt Lina ja Kamepi Kasvatamise Ühingu kaudu, mispärast Eesti Sordip. Seltsi kaudu, kus tunnustamine on maksuline, tunnustati ainult 4,98 ha. Kõõmnepeade tunnustati 4,23 ha eelmise aasta 1,85 ha asemel.

Ristikheinaseemnepõlde tunnustati puhaskülvis 36,69 ha, eelmisel aastal 25 ha.

Kõrshheinaseemnepõlde tunnustati ainult reaskülvis kokku 110,03 ha (87,13) kusjuures tunnustamata jäi 6,48 ha (7,41 ha,) mis olid kas umbrohtunud või kasvanud ristikuga aja jooksul läbi vanemad seemnepõllud. Timutiseemnepõlde tunnustati 52,88 ha (36,75 ha), mis oli peagu kõik Jõgeva 54—50,68 ha. Teisist kõrshheinaliikidest tunnustati pärisaruheina 27,27 ha (18,86 ha), millest üksikute sortide järgi oli Jõgeva 47-a 12,16 ha, Lyngby 13,01 ha ja teisi sorte 2,10 ha. Keraheinaseemnepõllud 16,64 ha (15,21 ha) olid peamiselt välismaise päritoluga kohapealsed järelkülvid, millest ainult väike osa — 0,58 ha — oli Jõgeva sort. Teised kõrshheinaliigid olid kõik kodumaised aretised, enamjaolt Jõgeva sordid. Võrreldes eelmise aastaga, on kõrshheinaseemnepõldude pindala suurenenud tublisti ja peamiselt timuti ja pärisheina arvel, mis alal on tulnud juurde rida uusi algajaid seemnekasvatatajaid.

Söödajuurviljaliikidest oli söödapeet 16,31 ha (10,75 ha) kõik eckendorfi kollane, söödanaeris 7,35 ha (2,51 ha) oli peamiselt ostersundom, väiksemal määral on eesti naeris ja bortfeld. Võrreldes eelmise aastaga, on söödajuurviljade seemne pindala muutunud kahekordseks. Nii tunnustati käesoleval a. 26,46 ha, eelmisel aastal 13,99 ha.

Aedviljaseemnepõldudest tunnustati kõige enam aedherneseemnepõlde 2,36 ha (4,11 ha). Aedherneseemnekasvatus on ala, mis teiste aedviljade kõrval on hakanud suuremal määral levima ka talusesse. Üldse tunnustati aedviljaseemnepõlde 6,65 ha, eelmisel aastal umbes sama palju — 6,52 ha, kusjuures aedherne pindala vähenes, siguri ja mõnede teiste aedviljade seemne pindala aga suurenes võrreldes eelmise aastaga.

Tänavused seemnehinnad.

Teraviljaseemnete hinnad tõusid tänavu kõigil seemneliikidel. See oli tingitud vastava viljaliigi söödavilja hinna tõusust ja kõrge külviväärtusega seemne vähesusest. Võrreldes eelmise aastaga tõusis kõige enam suinisu hind. Kui eelmisel aastal hea külviväärtusega tunnustatud seemnenisu maksus

21 snt kg, maksub tänavu sama nisu 28 senti kg, s. o. 40% kallim kui eelmisel aastal. Hea sööginisu hind tõusis samal ajal 14 sendilt 23 sendile kg, s. o. 60%. Vastavalt külviväärtusele algab aga suinisu hind tänavusel seemneviljanäitusel 26 sendist kg. Suinisu sortidest on tänavu müügil ainult diamant.

Odrasortidest on tänavu müügil Jõgeva 453, Kuld ja Luunja maaoder. Teised sordid kas langesid välja juba tunnustamisel või ei pääsenud müügile nõrga idanevuse tõttu. Võrreldes eelmise aastaga tõusis odra seemne hind 10—20%, nimelt 18 sendilt 20—22 sendile kg.

Tunnustatud kaerasortidest osutasid seemneviljanäitusele vastuvõetavaiks Kehra saagirikas, Kehra varane, Kuldvihm ja Võit. Hind tõusis eelmise aasta 15 sendilt kuni 18 sendile kg täiesti hea külviväärtusega seemnel. Seega on hinnatõus 20%. Võrreldes eelmise aastaga tõusid teraviljasortide seemnete hinnad 20—50%, saavutades sama taseme, millel nad püsisid mõne aasta eest. Põldherne hind tõusis 40% eelmise aasta 25—30 sendilt 35—40 sendini kg. Sealjuures tuleb müügile suuremalt osalt eelmisel aastal ülejäänud tagavara. Tänavu õnustus ainult üksikuil seemnekasvatajail

saada müügikõlblikku herneseemet. Peluskit ja vikki pakutakse seemneviljanäitusel seemnekauba osakonnas 15 snt kg.

Teravilja- ja kaunviljaseemnete hinnad.

	snt. kg
Suinisu diamant — hind vastavalt külviväärtusele	26—28
Oder Jõgeva 453, Kuld ja Luunja maaoder	20—22
Kaer Kehra saagirikas, Kehra varane	
Kuldvihm ja Võit	15—18
Hernes ekspres	35
" concordia	40
Pelusk ja vikk — tunnustamata seeme	15

Heinaseemnete hinnad langesid tänavu enamasti kõigil liikidel. Punaseristiku seeme osutas tingituna möödunud aasta raskeist kasvutingimustest väikest hinnatõusu, maksudes tänavu vastavalt külviväärtusele 2—2.50 kr. Rootsi rististik, mis eelmisel aastal oli kõrges hinnas — 3 kr. kg, langes tänavu punaseristiku seemne hinna tasemele — maksudes 2—2.20 kr kg. Valgeristikheina seemnest on müügil kodumaal kasvatatud morsõt, hinnaga 3.20 kr kg. Kõrsheinaseemneist on suurim hinnalangus timutiseemnel. Jõgeva timutiseeme, mis maksus möödunud hooajal 1.20—1.50 kr kg, maksus tänavu 70—80 snt kg. Seega on hinnalangus keskmiselt 45%. Pärisaruheina seemne hind langes 20%, keraheinal 33%, aasnurmikul 29%, hilisnurmikul 7%. Tõusid ainult punasearuheina ja ohtetuluste seemnete hinnad — esimesel 12%, teisel 20%. Kõrsheinaseemnete tänavused madalamad hinnad võimaldavad senisest suuremal määral rohumaade külvi, mis on nüüd uudismaade harimise ajajärgul tervitatav.

